Dans un an, vous aurez terminé l'ensemble des traités de la Mishna

משניות מבוארות

לי׳ ניסן

מסכת אבות פרק ו

וְנָהֲרִין מִמְּנוּ עֲצָה וּתְשׁוּעָה בֵּינָה וּגְבוּרָה. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח׳. יד), לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי אֲנִי בִינָה לִי גְּבוּרָה, וּנוֹתֵן לוֹ מַלְכוּת וּמִמְשָׁלָה וְחִקּוּר דִּין, וְנַעֲשֶׂה לוֹ רָזֵי תוֹרָה, וְנַעֲשֶׂה כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר וְכָבְרָה שֶׁאֵינוֹ פוֹסֵק, וְהָיָה צְנוּעַ וְאָרֵךְ רוּחַ, וּמוֹחֵל עַל עֶלְבּוֹנוֹ, וּמְגַדֵּלְתּוֹ וּמְרוֹמְמָתוֹ שֶׁל כָּל הַמַּעֲשִׂים: **ב** אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. בְּכָל יוֹם וְיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מֵהַר חוֹרֵב וּמַכְרֶזֶת וְאוֹמֶרֶת אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּעוֹבְרוֹתָה שֶׁל תּוֹרָה. שֶׁכָּל מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בְּתוֹרָה נִקְרָא נָזוּף, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יא) נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר אִשָּׁה יָפָה וְסָרַת טָעַם. וְאוֹמֵר (שמות לב) וַהֲלֹחֹת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל הַלֻּחוֹת, אַל תִּקְרֵא חָרוּת אֶלָּא חֵרוּת, שֶׁאֵין לְךָ בֶן חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה. וְכָל מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה הֲרֵי זֶה מִתְגַּבֵּהַּ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כא) וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת: **ג** הַלּוֹמֵד מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד אוֹ פְּסוּק אֶחָד אוֹ אֲפִילּוּ אֹת אֶחָת, צָרִיךְ לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד. שֶׁכֵּן מְצִינוּ בְּדָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא לָמַד מֵאַחִיתֹפֶל אֶלָּא שְׁנֵי דְּבָרִים בִּלְבַד, קָרְאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נה) וְאַתָּה אֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי קָרֵב יַחְדָּו. וְהֲלֹא דְבָרִים קַל וָחוֹמֶר, וּמַה דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לָמַד מֵאַחִיתֹפֶל אֶלָּא שְׁנֵי דְבָרִים בִּלְבַד קָרְאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ, אֶלָּא שֶׁנֵּי דְבָרִים בִּלְבַד קָרְאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ, אֶלָּא הַלֻּכָה אַחַת אוֹ פְּסוּק אֶחָד אוֹ דָבָר אֶחָד אוֹ אֲפִילּוּ אֹת אֶחָת שֶׁל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁצָּרִיךְ לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד. וְאֵין כָּבוֹד אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ג׳. יח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר. וְאֵין תּוֹרָה אֶלָּא חָכְמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכח) אַשְׁרֵיךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לָךְ. אַשְׁרֵיךָ בְּעוֹלָם הַבָּא: **ד** אַל תִּבְקֵשׁ גְּדֻלָּה לְעַצְמְךָ, וְאַל תַּחְמֹד כָּבוֹד. יוֹתֵר מִלִּמּוּדְךָ עֲשֵׂה, וְאַל תִּתְאַוֶּה לְשֻׁלְחָנָם שֶׁל מְלָכִים, שֶׁשֻּׁלְחָנְךָ גָּדוֹל מִשֻּׁלְחָנָם וְכִתְרְךָ גָּדוֹל מִכִּתְרָם וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ. שֶׁיִּשְׁלֹם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתְךָ: **ו** גְּדוֹלָה תּוֹרָה יוֹתֵר מִן הַכְּהוּנָּה וּמִן הַמְּלוּכָה. שֶׁהַמְּלוּכָה נִקְנֵית בִּשְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת, וְהַכְּהוּנָּה בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע. וְהַתּוֹרָה נִקְנֵית בְּאַרְבָּעִים וְשִׁמּוֹנָה דְּבָרִים. וְאֵלּוּ הֵן, בְּתַלְמוּד. בְּשִׁמְעִית הָאֵזֶן, בְּעֲרִיכַת שְׂפָתָיִם, בְּבִינַת הַלֵּב, בְּאֵימָה, בְּיִרְאָה, בְּעֲנָוָה, בְּשִׂמְחָה, בְּטָהֳרָה, בְּשִׁמּוּשׁ חֲכָמִים, בְּדִקְדּוּק חֲבֵרִים, בְּפִלְפּוּל הַתַּלְמִידִים, בְּיִשּׁוּב, בְּמִקְרָא, בְּמִשְׁנָה, בְּמִעוּט סְחוֹרָה, בְּמִעוּט דֶּרֶךְ אֶרֶץ, בְּמִעוּט תַּעֲנוּגוֹת, בְּמִעוּט שֵׁנָה, בְּמִעוּט שִׂיחָה, בְּמִעוּט שְׂחוֹק, בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם, בְּלֵב טוֹב, בְּאֱמוּנַת חֲכָמִים, בְּקַבָּלַת הַיִּסּוּרִין. הַמְּסִיר אֶת מְקוֹמוֹ, וְהַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, וְהָעוֹשֶׂה סְיָג לְדִבָרָיו, וְאֵינוֹ מַחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ, אָהוּב, אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם, אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת,

שֶׁנֶּאֱמַר אֲצַל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ (במדבר לא. יד), אֲשֶׁר יְחִדֻנִי נִמְתָּיִן סוד, בֹּא הַגְּעָלָה וּבֹא אֶלְעָזָר לְמִדָּה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאוֹמֵר (שם), אֵלֶּה בְּנֵי בִלְעָם אֲשֶׁר הִטָּה לְבָלֹק מֶלֶךְ מוֹאָב לְקַלְלָם בְּמִדְבַּר שְׁמוֹאל פְּרַשׁ שְׁנֵיהֶם אֶת מְקוֹמוֹ וְאֶת מִדָּתוֹ אֲמַר, כִּי הוּא גֹּר בְּאֶרֶץ כֹּבֵר תּוֹשַׁב עַל גַּבֵּי אֲדָמָה. כו) **וְהַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ** שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ אֵין לוֹ טְרוּד וְתוֹרָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת בְּיָדוֹ. כז) **וְהָעוֹשֶׂה סְיָג לְדִבָרָיו** שֶׁאֵינוֹ לְהַכְשֵׁל בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים הוּא אָדָם שֶׁנָּה (ברכות פרק א׳ משנה א׳), שֶׁזֶּמֶן קְרִיאַת שְׁמַע הוּא עַד חֲצוֹת שֶׁלֹּא יַבֵּא לַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע עֶרְבִית. כח) **וְאֵינוֹ מְחַזִּיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ** כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּמִשְׁנָה (לְעִילּוּפֹרָק ב׳ מִשְׁנָה ז׳), כִּי לְבָן נִדְרָנִי. כט) **אָהוּב** שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא אָהוּב עַל הַבְּרִיּוֹת, מְשׁוּם כְּבוֹד הַתּוֹרָה. ל) **אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם, אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת** שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ מִתְכַּבֵּדֶת תּוֹרָה וּמִתְיַקֶּרֶת בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת

וטוב לָךְ לְעוֹלָם הַבָּא. לא) **אַל תְּבַקֵּשׁ גְּדֻלָּה לְעַצְמְךָ וְאַל תַּחְמֹד כָּבוֹד. יוֹתֵר מִלִּמּוּדְךָ** שֶׁנְּרְאֶה כְּעוֹשֶׂה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ שֶׁלֹּא. שֶׁיִּהְיוּ מְעַנְּשִׁיךָ מְרֻבִּין מִמְּחַכְּמֶיךָ, **וְאַל תִּתְאַוֶּה לְשֻׁלְחָנָם שֶׁל מְלָכִים, שֶׁשֻּׁלְחָנְךָ גָּדוֹל מִשֻּׁלְחָנָם וְכִתְרְךָ גָּדוֹל מִכִּתְרָם וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ. שֶׁיִּשְׁלֹם לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתְךָ** זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֲתָה עוֹשֶׂה מְלַאכְתּוֹ. בְּרִיבָא זוּ מִקְּשָׁה לִי בְּיוֹתֵר דְּהָכָא הַלְּכוֹת שִׁנְקִנְרִי אֵין פִּרוּשוֹ שֶׁהוּא מִדְּבָרִים שֶׁל כָּבוֹד צָרִיךְ לִתֵּן יַד שֶׁהַמֶּלֶךְ צָרִיךְ לְקַבֵּל. וְכֵן בְּהַהוּא לְגַלּוּת הַתּוֹרָה הָרוּחַ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְקַיֵּם אֵלּוּ הַדְּבָרִים, וְאוּלַי אֶפְשַׁר לוֹמַר שֶׁהַמַּלְכוּת נִקְנֵית לְיִשְׂרָאֵל שֶׁאִם רוֹצִים שֶׁיְּהֵא לָהֶם מֶלֶךְ צָרִיכִים לִתֵּן לוֹ שְׁלֹשִׁים דְּבָרִים, וּלְהַכְנִיס צָרִיכִים לִתֵּן כ״ד מַתָּנוֹת, וּלְקִנּוּת הַתּוֹרָה **הַלְּכוֹת** מִן״ד דְּבָרִים. (הַמְקֹבָּל).

תּוֹרָה יוֹתֵר מִן הַכְּהוּנָּה וּמִן הַמַּלְכוּת, שֶׁהַמַּלְכוּת נִקְנֵית בִּשְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת שֶׁיֵּשׁ לְמֶלֶךְ עַל הָעָם לְשֵׁם שְׁנוּיִים בְּשִׁמְנוּאֵל (א. ח) דְּמִסְקֹבֶת סְתָרְדְּרִין (סִפְר). **וְהַכְּהוּנָּה בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מַעֲלוֹת,** שֶׁהֵם עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מַתְּנוֹת כְּהֻנָּה, **וְהַתּוֹרָה נִקְנֵית בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה דְּבָרִים.** (וְאוּלַי אֵינוֹ מִן״ד דְּבָרִים, אֶלָּא הַלְּכוֹת מָרֵבוּ הֵן), א) **בְּתַלְמוּד** שֶׁיְּלַמֵּד מָרֵבוּ וְלֹא יִסְמוֹךְ עַל חֲכָמָיו. ב) **בְּשִׁמְעִית הָאֹזֶן** שֶׁיְּהֵא אָזְנוֹ לִשְׁמֹעַ וְלֹא יַחְסֵר שׁוּם דָּבָר. ג) **בְּעֲרִיכַת שְׂפָתָיִם** לְהוֹצִיאָן בְּפֶה. ד) **בְּבִינַת הַלֵּב** שֶׁיְּבִין הַדָּבָר. ה) **בְּשִׂכְלוּת הַלֵּב** שֶׁיִּרְאֶה לְהוֹרוֹת לְאֲחֵרִים בָּהּ טַעַם. ו) **בְּאֵימָה** מִמָּה׳ יִתְבָּרֵךְ. ז) **בְּיִרְאָה** מִרַבּוֹ. ח) **בַּעֲנָוָה** כִּי לֹא יִתְגָּאֶה בְּחָכְמָתוֹ. ט) **בְּשִׂמְחָה** שֶׁיִּכְוֹן שׁוֹרָה מִתּוֹךְ עֹצֶר. י) **בְּטָהֳרָה,** בְּשִׁמּוּשׁ שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֵרוּבוֹת שֶׁבְּדַרְכּוֹ כְּדֵי לְלַמֵּד מֵהֶן תַּלְמוּד וּסְבָרָא. יא) **בְּדִקְדּוּק חֲבֵרִים** לְהָבִין כָּל פֵּרוּשׁ. יב) **בִּפִלְפּוּל הַתַּלְמִידִים** כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (מסות י׳. יג) **וּמִתַּלְמִידֵי יוֹתֵר מִמְּלָכָם.** יג) **בִּישּׁוּב** בִּישּׁוּב הַדַּעַת, שֶׁיְּהֵא בָּקִי. יד) **בְּמִקְרָא** טו) **בְּמִשְׁנָה** וְיֵשׁ גּוֹרְסִין בְּמִעוּט סְחוֹרָה דְּאָמַר מַר (שיחין מ״ה. אל. כ״ה תַּמְצֵא אֶת הַתּוֹרָה בְּמִעוּט דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁלֹּא יְהֵא מְצוּי עִם בְּנֵי אָדָם בְּשׁוּק. יז) **בְּמִעוּט תַּעֲנוּג** דְּכְתִיב (איוב כח. יג) וְלֹא תִמָּצֵא בְּאֶרֶץ הַחַיִּים. לא) תַּמְצֵא תּוֹרָה בְּמִי שֶׁמְּחַיֶּה עַצְמוֹ עָלֶיהָ וְלֹא בְּמִי שֶׁמְּחַיֶּה אֶת הַגּוּף. יח) **בְּמִעוּט שֵׁנָה** כִּי לֹא נִבְרָא לְלֵילָה אֶלָּא לְגָרְסָה (עִירוּבִין מ״ה. אל. יט) **בְּמִעוּט שִׂיחָה.** כ) **בְּמִעוּט שְׂחוֹק** שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה לְיָצוּת. כא) **בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם** דְּכְתִיב וְקִצְתִּי מֹשֶׁה, וְנִקְעֲקָה בְּמִנּוּמוֹ הֹלְכוֹת שֶׁל אֶלְעָזָר לְמִדָּה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. כב) **בְּלֵב טוֹב** שֶׁלֹּא יְקַנֵּא בְּחֲבֵרוֹ, אַם יֹאמַר דְּבָר פִּלְפּוּל הַמִּתְיַשֵּׁב עַל הַלֵּב. כג) **בְּאֱמוּנַת חֲכָמִים** שֶׁמַּאֲמִינִין בְּדִבְרֵיהֶם. כד) **בְּקַבָּלַת הַיִּסּוּרִין** בְּאַהֲבָה, שֶׁמָּה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא יִסּוּרִים אֶהֱבָה לְתַלְמִידֵי תּוֹרָה, כְּדֵי לְהַרְבּוֹת שְׂכָרָן בְּעוֹלָם הַבָּא. כה) **הַמֵּסִיר אֶת מְקוֹמוֹ** מִמְּדַרְגָּא שֶׁל מְקוֹמוֹ הַאֲמִתִּי, כִּי בְּזֶה הַטּוֹלֵל אֶת מְקוֹמוֹ כָּךְ הוּא גֹּר בְּאֶרֶץ כֹּבֵר תּוֹשַׁב עַל גַּבֵּי אֲדָמָה. כו) **וְהַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ** שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ אֵין לוֹ טְרוּד וְתוֹרָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת בְּיָדוֹ. כז) **וְהָעוֹשֶׂה סְיָג לְדִבָרָיו** שֶׁלֹּא יַכְשֵׁל בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים הוּא אָדָם שֶׁנָּה, וּבִירוּשָׁלַיִם וּנְגַד זְקָנָיו בְּקֹנֶה וּבְמַקֵּל לְאוֹר הַחַמָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר, אִלּוּ שֶׁבַע מִדּוֹת שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים לְצַדִּיקִים הָנוּ הַכֹּהֵן הַשֹּׁרֵת אֶת הַחַמָּה הַכְּבוֹד וְהַזְקָנָה וְהַזְקָנָה כְּלוּם בְּרִבִּי אוֹמֵר רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא מִסְדַּר הַמִּשְׁנָיוֹת וּבְבָנָיו. **ט)** אָמַר בַּר יוֹסִי בַּן קִסְמָא, פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַע בִּי אָדָם אֶחָד וּנְתָנוֹ לִי שָׁלוֹם וְהֶחֱזַרְתִּי לוֹ שָׁלוֹם. אָמַר לִי, מֵאֵיזֶה מָקוֹם אַתָּה. אָמַרְתִּי לוֹ, מֵעִיר גְּדוֹלָה מִן חֲכָמִים וְסוֹפְרִים אַתָּה. אָמַר לִי, רַבִּי, אִם אַתָּה נוֹתֵן רְצוֹנְךָ שֶׁתָּדוּר עִמָּנוּ בְּמָקוֹמֵנוּ וְאֲנִי אֶתֵּן לְךָ אֶלֶף כִּכְּרוֹת כֶּסֶף וְזָהָב וְאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת. אָמַרְתִּי לוֹ אִם אַתָּה נוֹתֵן לִי כָּל כֶּסֶף וְזָהָב וְאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אֵינִי יָדוּר אֶלָּא בְּמָקוֹם תּוֹרָה, לְפִי שֶׁבִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם, אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ו׳) בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמוֹר עָלֶיךָ וְהֵקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֵךְ. בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ, בָּעוֹלָם הַזֶּה. בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ בַּקֶּבֶר. וְהֵקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֵךְ לְעוֹלָם הַבָּא. וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים לְמִי שֶׁיָּרֵא דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. טוב לִי תּוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁבִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ו׳) בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמוֹר עָלֶיךָ וְהֵקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֵךְ. בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ, בָּעוֹלָם הַזֶּה. בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ בַּקֶּבֶר. וְהֵקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֵךְ לְעוֹלָם הַבָּא. וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים לְמִי שֶׁיָּרֵא דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. טוב לִי תּוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף.

לי׳ ניסן

מסכת אבות פרק ו

הֲכֵל רָצִין אֲחֲרֶיהָ וּמְחַזִּיקִין אֶת יָדוֹ לַעֲסֹק בָּהּ. לא) **אוֹהֵב אֶת הַצְּדָקוֹת.** לב) **אוֹהֵב אֶת הַמֵּישָׁרִים בּוֹחֵר בְּפֶשֶׁט אֱמֶת וְאֵינוֹ חָפֵץ בְּפִלְפֻלָּם** שֶׁל הֶבֶל כְּדֵי לַעֲמוֹד עַל דַּעְתּוֹ. לג) **אוֹהֵב אֶת הַתּוֹכֵחוֹת** דְּכְתִיב (משלי ט׳. ח), הוֹכַח לְחָכָם וְיֶאֱהָבֶךָ. לד) **וּמִתְרַחֵק מִן הַכָּבוֹד** שֶׁעֲשָׂאָהוּ כְּמוֹ שֶׁעֲנָבָא אֶל הַכֵּלִים, וְאֵינוֹ רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד, וְאֵינוֹ נִמְנָע מִלְּמַלֵּמֹד מִלְּכָל אָדָם. לה) **וְלֹא מֵגִיס לִבּוֹ** לְהַרְבּוֹת בְּדָבָר הַרְבֵּה שֶׁרוֹשֵׁשׁ שֶׁקָּנָא יִכְּשֵׁל. לו) **וְאֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּהוֹרָאָה** וּמַה שֶׁהוּא מוֹרֶה הוּא מְשׁוּם הַכְּרֵעַת שֶׁהוּא בְּטוּחַ בְּהוֹרָאָה אֲפִילּוּ אִם הַמֶּלֶךְ אָף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְהוֹרוֹת לוֹ מִכְּרֵעוּן לְבַדּוֹ לְקַבֵּל זְכוּת אֶפְשָׁר בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לְהִטּוֹת לְחוּבָה לְזִכּוּת. לז) **וּמְעַנֵּשׁוּ אֶת הָאֲמֵת** שֶׁאֵינוֹ דּוֹחֶה בְּקַל דְּבָרֵי חֲבֵרוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲקֹר מִדְּבָרֵי תּוֹרָה וְיִשְׁמְרוּ אוֹתוֹ חֲבֵרָיו. מג) **מְעַמְּדוּ לוֹ הַשָּׁלוֹם** בְּיָשׁוּב שְׂנָאָה בֵּינוֹ לְבֵינָם. מד) **מְתַיְּשֵׁב לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ שֶׁלֹּא יְהֵרֵר** מא) **מִתְיַשֵּׁב לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ שֶׁלֹּא יְהֵרֵר** לְפִסְקֵי הַדִּין. מב) **שׁוֹאֵל בְּעֵנְיָן שֶׁהוּא** עָסוּק עִמָּהּ. **וּמֵשִׁיב בְּהֲלָכָה** שֶׁנִּזְכַּר לְהָשִׁיב. מג) **שׁוֹמֵעַ** מִן אֲחֵרִים וְלֹא רַבּוֹ **וּמוֹסִיף שֶׁמַּפִּיק דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.** מד) **הַלּוֹמֵד לְשֵׁם מַה שֶׁנִּלְמָד לְאַחֲרִים שֶׁרוֹצֶה שֶׁגַּם אֲחֵרִים יְבִינוּ.** מה) **הַלּוֹמֵד לְשֵׁם מַה שֶׁנִّלְמָד הַלָּכוֹת** לְקַיְּמָם בְּמַעֲשֶׂה. מו) **הַמַּחְכִּים** אֶת **רַבּוֹ שֶׁמְּחַדֵּד אֶת רַבּוֹ,** כְּמוֹ שֶׁמְּצִינוּ יְדֵי זֶה בְּאָה הַיְשׁוּעָה לְעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵלְמֵלֵא לֹא אָמְרָה אֶסְתֵּר בְּשֵׁם מָרְדְּכַי לְאָז הָיָה שׁוֹאֵל הַמֶּלֶךְ מַה נַּעֲשָׂה יָקָר וכו׳. מז) **וְדוֹלֶה תּוֹרָה שֶׁהוּא נוֹתֵנוּ חַיִּים לְעוֹשִׂיהָ בְּעוֹלָם הַזֶּה** אוֹכֵל פְּרוּתֹרֹתָם **וּבְעוֹלָם הַבָּא** הַקָּרֵן קַיֶּמֶת, **שֶׁנֶּאֱמַר** (משלי ד׳. כב), **כִּי חַיִּים הֵם לְמוֹצְאֵיהֶם הֵנָּה לְמוֹצְאֵיהֶם** (שם ג׳. ד), **רְפוּאוֹת הִיא לְבָשָׂרוֹ** (שם ד׳. כב), **וּמְאוֹר בְּשֶׂם אוֹמְרוֹ** שֶׁאֵינוֹ תּוֹלֶה דְּבָרֵי רַבּוֹ בְּנַעֲשֵׂה שֶׁשָּׁבַח הוּא לְאָדָם שֶׁאוֹמְרִים דָּבָר שֶׁמּוּעָה מִפִּיו. **הָא לְמַדְתָּ** כֹּבֶד רְדִיפַת וְרָאִיַּת שֶׁכָּל **הָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ, מֵבִיא גְאֻלָּה לְעוֹלָם,** שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ב) **וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר בְּשֵׁם מָרְדְּכָי.** מח) **וְאֵין כָּבוֹד אֶלָּא תּוֹרָה** שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ג׳. ד), **כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ וְקַל וָחֹמֶר לְמִי שֶׁלָּמְדָהּ.** ד) **כָּךְ הִיא דַּרְכָּהּ** שֶׁל **תּוֹרָה אֲפִלּוּ פַּת בְּמֶלַח תֹּאכֵל, וּמַיִם בְּמִשּׁוּרָה תִּשְׁתֶּה, וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְחַיֵּי אֶרֶץ תִּחְיֶה בְּצַעַר וְאַתָּה עָמָל. וְאִם אַתָּה עוֹשֶׂה כֵּן, אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ. אַשְׁרֶיךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה,** כִּי כָּל הַמְקַנֵּם אֶת הַתּוֹרָה מְעוֹנִי סוֹפוֹ לְקַיְּמָהּ מֵעֹשֶׁר (אבות פרק ד׳ משנה ט׳),

אוֹהֵב אֶת הַצְּדָקוֹת. אוֹהֵב אֶת הַמֵּישָׁרִים. אוֹהֵב אֶת הַתּוֹכֵחוֹת, וּמִתְרַחֵק מִן הַכָּבוֹד, וְלֹא מֵגִיס לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ, וְאֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּהוֹרָאָה, נוֹשֵׂא בְעֹל עִם חֲבֵרוֹ, וּמַכְרִיעוֹ לְכַף זְכוּת, וּמַעֲמִידוֹ עַל הָאֱמֶת, וּמַעֲמִידוֹ עַל הַשָּׁלוֹם, וּמִתְיַשֵּׁב לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ, שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב שׁוֹמֵעַ וּמוֹסִיף, הַלּוֹמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת, הַמַּחְכִּים אֶת רַבּוֹ, וְהַמְכַוֵּן אֶת שְׁמוּעָתוֹ, וְהָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ, הָא לְמַדְתָּ כִּי הָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מֵבִיא גְאֻלָּה לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ב) וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְמָרְדְּכָי: **ד** גְּדוֹלָה תּוֹרָה שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת חַיִּים לְעֹשֶׂיהָ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְקַל וָחֹמֶר לְמִי שֶׁלָּמְדָהּ. (מדרש ג׳) כִּי חַיִּים הֵם לְמוֹצְאֵיהֶם וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא. וְאוֹמֵר (שם), עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר. וְאוֹמֵר (שם א׳). עֵץ חַיִּים הִיא לְאֲשֶׁר יַחֲזִיקוּ בָהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר. וְאוֹמֵר (שם ד׳. ד), תְּמֹךְ בְּמוּסָר אַל תַּרְפֶּה נְצֹרֶהָ כִּי הִיא חַיֶּיךָ. וְאוֹמֵר (שם ט׳), כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים. וְאוֹמֵר (שם ג׳), אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד. וְאוֹמֵר (שם), כִּי אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ וְאוֹמֵר (שם), דַּרְכֶיהָ דַּרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: **ה** רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר, הָנוּ חֲכֹם הִזָּהֲרוּ בְּחָכְמָה וְהַכְּבוֹד וְהַזְּקָנָה וְהַשִּׁיבָה הַבָּנִים, נָאֶה לְצַדִּיקִים וְנָאֶה לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט׳). **עֲטֶרֶת** תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמָּצֵא. וְאוֹמֵר (שם ט׳), **עֲטֶרֶת** זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם. וְאוֹמֵר (שם ד׳. ט), **חֶדְוַת** הַלֵּבָנוֹן הוֹשִׁיבוּ עוֹבְדֵי הַחַמָּה וְעוֹבְדֵי הַלְּבָנָה כְּי מֶלֶךְ הוּא לְבָדָיו בְּהִר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלִים וּנְגַד זְקֵנָיו כָּבוֹד וְלֹא יַעֲקֹר הַחַמָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר, אִלּוּ שֶׁבַע מִדּוֹת שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים לְצַדִּיקִים הָנוּ הַכֹּהֵן הַשֹּׁרֵת אֶת הַחַמָּה הַכְּבוֹד וְהַזְּקָנָה וְהַזְּקָנָה כְּלוּם בְּרִבִּי אוֹמֵר רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא מִסְדַּר הַמִּשְׁנָיוֹת וּבְבָנָיו. **ו)** אָמַר בַּר יוֹסִי בַּן קִסְמָא, פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַע בִּי אָדָם אֶחָד, וְנָתַן לִי שָׁלוֹם, וְהֶחֱזַרְתִּי לוֹ שָׁלוֹם. אָמַר לִי, רַבִּי, מֵאֵיזֶה מָקוֹם אַתָּה. אָמַרְתִּי לוֹ, מֵעִיר גְּדוֹלָה מִן חֲכָמִים וְסוֹפְרִים אַתָּה. אָמַר לִי, רַבִּי רְצוֹנְךָ שֶׁתָּדוּר עִמָּנוּ בְּמָקוֹמֵנוּ וְאֲנִי אֶתֵּן לְךָ אֶלֶף אֲלָפִים דִּינְרֵי זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת. אִינִי דָּר אֶלָּא בְּמָקוֹם תּוֹרָה. שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיט) טוֹב לִי תּוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁבִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם אֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבַד. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ו׳) בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמוֹר עָלֶיךָ וְהֵקִיצוֹתָ הִיא